

2. Ліндфорс-Михалевич Н. Софія Русова (1856–1940) / Н. Ліндфорс-Михалевич // Наше життя. – 1990. – № 8. – 324 с.

3. Русова Софія. Мемуари. Щоденник. / С. Русова // – К. : Поліграфкнига, 2004. – 544 с.

Стратійчук В.М., Світлова О.В.

студенти;

Ткачук О.М.

доктор економічних наук, професор,

Вінницький торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Інтеграція вітчизняної освіти в Європейський простір стала рушійною силою реформування системи вищої освіти в Україні. Концепція модернізації вищої освіти в Україні передбачає докорінний перегляд з метою створення програми щодо зближення з Європейським науковим простором. Запорукою даного процесу виступає збереження здобутків національної системи освіти з урахуванням основних тенденцій Болонського процесу.

Значний внесок у висвітлення та розуміння основних положень Болонської декларації, їх адаптації до вітчизняної вищої освіти зробили В. П. Андрущенко, М. З. Згуровський та інші науковці.

На думку Андрущенка В. П., саме Болонський процес є лейтмотивом поточного десятиріччя у розвитку освіти. Тому нині для наукового пошуку у цьому контексті актуальним є вивчення порівняльних характеристик національних систем освіти, створення єдиної нормативно-правової бази, яка б регулювала процеси в європейському культурному просторі [1].

Згуровський М. З. розцінює Болонський процес як інструмент гармонізації нашої системи освіти з європейською, що вимагає вирішення глибоких, хоч і традиційних проблем. Останні пов'язані з оновленням змісту освіти й з вдосконаленням її методології відповідно до суспільних та технологічних перетворень, які відбуваються як у нашій країні, так і світі в цілому [2].

19–20 травня 2005 р. у м. Берген (Норвегія) на Конференції міністрів освіти країн Європи, Україна підписала Болонську декларацію і таким чином приєдналася до процесу створення загальноєвропейського простору вищої освіти. При цьому міністри зобов'язалися до 2010 року погодити системи вищої освіти і привести освітні системи своїх країн у відповідність до визначеного єдиного стандарту.

У 2006 р. було створено Національну групу промоутерів Болонського процесу в Україні (National Team of Bologna Promoters), до якої залучені фахівці з провідних університетів України. Вони беруть участь в навчальних тренінгах з актуальних проблем вищої освіти на Європейському освітньому просторі і проводять дані тренінги в Україні.

Структури, що супроводжують впровадження Болонського процесу в країні, є переважно офіційними урядовими структурами. При Міністерстві освіти і науки України (МОН) створено відомчу робочу групу супроводу Болонського процесу у вищій освіті України (розпорядження МОН від 24.05.2006 № 93-р) та, за розпорядженням Кабінету Міністрів України, міжвідомчу робочу групу з впровадження Болонського процесу (наказ МОН від 7.03.2006 № 164) [3].

У документах Болонського процесу відзначається, що відповідно до принципів автономії навчальних закладів відповідальність за якість вищої освіти лежить на кожному навчальному закладі й у такий спосіб забезпечується можливість перевірки якості національної системи навчання. Оцінка якості базуватиметься не на тривалості або змісті навчання, а на тих знаннях, уміннях і навичках, які опанували випускники, тобто важливим є не процес, а результат. Визначальним засобом досягнення цілей створення Європейського простору вищої освіти міністри вважають сприяння європейському співробітництву в забезпеченні якості освіти з метою розробки порівняльних критеріїв і методологій.

Основними принципами розвитку вищої освіти України в рамках Болонського процесу є:

- створення інноваційного простору на основі освітньої і наукової підтримки;
- адаптація системи вищої освіти України до норм, стандартів і основних принципів Європейського простору вищої освіти;
- забезпечення соціального контексту вищої освіти, який надасть можливість випускникам вищих навчальних закладів (ВНЗ) формувати свою професійну кар'єру на основі соціальної справедливості, відповідальності та загальнолюдських цінностей.

Адаптація системи вищої освіти в Україні до Болонського процесу передбачає реалізацію низки завдань у системі вищої освіти України, що сприятиме досягненню основної мети – підготовки висококваліфікованих фахівців, які будуть конкурентоспроможними на національному, європейському та світовому ринках праці, а саме:

- модернізації системи вищої освіти, системи та структури кваліфікацій;
- удосконалення змісту вищої освіти та організації навчального процесу;
- підвищення ефективності та якості вищої освіти;
- міжнародного визнання документів про вищу освіту;
- зміцнення позицій вищих навчальних закладів України на європейському та світовому ринку освітніх послуг та досягнення їх рівноправності в європейському і світовому співтоваристві.

Суттєвою перешкодою для адаптації та продовження реформ у вищій освіті, приведення її до європейських стандартів є економічне становище України та обмеження фінансування вищої освіти [3].

Важливим фактором виступає незавершеність адаптації національного законодавства до стандартів європейського права, а також неготовність європейських країн та європейського співтовариства до ліквідації міграційних перешкод для громадян України, зміни законодавства, пов'язаної з полегшенням пересування та працевлаштування студентів [5].

Для розв'язання проблем адаптації вищої освіти в Україні до Європейської системи вищої освіти, необхідно покращувати зовнішню й внутрішню мобільність як студентів, так і викладачів. Значним внеском реформування системи вищої освіти в Україні можуть стати також міжнародні програми для іноземних студентів, які узгоджуються із структурованими університетськими програмами європейського простору вищої освіти.

Сьогодні практично відсутні програми із врахуванням вимог роботодавців на ринку праці України. У процесі створення загальноєвропейського простору системи вищої освіти в Україні, потрібно також більше сприяти впровадженню культурних цінностей і демократичних ідеалів у систему вищої освіти.

Інтеграція України у світовий освітній простір та процеси глобалізації, приєднання до Болонського процесу докорінно змінило філософію вищої освіти та концепцію її розвитку в Україні. Проблема адаптації вітчизняної вищої освіти до

Європейських норм, є невід'ємною складовою інтеграції України до Європейського Союзу, яку необхідно вирішити з метою сприяння подальшому успішному розвитку. Система вищої освіти сама здатна впливати на глобалізацію, формуючи лінію майбутньої культури, економіки, політики регіону, держави і світу в цілому.

Список використаних джерел:

1. Андрущенко В. Умови та напрями інноваційного розвитку освіти / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2009. – № 3. – С. 5–13.
2. Згуровський М.З. Болонський процес : головні принципи та шляхи структурного реформування вищої освіти України / М.З. Згуровський. – К. : Вид-во НТУУ «КПІ», 2006. – 544 с.
3. Дмитриченко М.Ф., Хорошун Б.І., Язвінська О.М., Данчук В.Д. Вища освіта і Болонський процес / М.Ф. Дмитриченко [та ін.]. – К. : Знання України, 2006. – 439 с.
4. Ніколаєнко С. Якість вищої освіти – погляд у майбутнє / С. Ніколаєнко // Світ фінансів. – 2006. – № 3. – С. 7–23.
5. Сисоєва С.О., Батечко Н.Г. Вища освіта України : реалії сучасного розвитку / С.О. Сисоєва, Н.Г. Батечко / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський університет імені Бориса Грінченка, національний університет біоресурсів і природокористування України – К. : ВД ЕКМО, 2011. – 368 с.

Шестерненко М.С.

студент;

Біліченко П.Г.

кандидат педагогічних наук, доцент,

*Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ГЛУХІВСЬКОМУ УЧИТЕЛЬСЬКОМУ ІНСТИТУТІ У КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Важливим джерелом визначення сучасної стратегії розвитку педагогічної освіти в Україні є аналіз історичного досвіду професійної підготовки вчителів, дослідження закономірностей і тенденцій розвитку цієї складової частини освітньої сфери в різні історичні епохи. Особливе значення у зв'язку з цим набуває дослідження процесу становлення педагогічної освіти в Україні кінця ХІХ століття. Одним із аспектів нашого дослідження цього питання є вивчення діяльності учительських інститутів, як особливого професійно-педагогічного явища. У ході наукового пошуку було з'ясовано, що у системі учительських інститутів у зазначений історичний період виділявся своєю унікальністю один із найстаріших учительських інститутів країни – Глухівський (рік заснування – 1874 р.). У наших матеріалах ми прагнемо відобразити маловідомі факти щодо змісту, форм та методів професійно-педагогічної підготовки вихованців Глухівського учительського інституту у перші десятиріччя його роботи.

Як показав аналіз матеріалів з теми дослідження важливі аспекти історії розвитку професійно-педагогічної освіти в Україні розглянуті в працях М. Авдієнка, А. Боднара, А. Булди, М. Грищенка, В. Майборода, Н. Дем'яненко, М. Ярмаченка та інших. Питання підготовки вчительських кадрів в Україні у кінці ХІХ – на початку ХХ ст. були в центрі уваги М. Зотіна, С. Гусєєва, Н. Калениченка, Н. Матвійчика та інших.